

NEKA OTVORENA PITANJA U ODNOSU FIFA PRAVILNIKA O RADU SA POSREDNICIMA I PRAVILIMA KONKURENCIJE EVROPSKE UNIJE**

Sažetak

Fudbal je odavno prestao da bude isključivo sportska delatnost koja okuplja zaljubljenike u " najvažniju sporednu stvar na svetu", već je postao komercijalna aktivnost u kojoj učestvuju agenti, fudbaleri, sportski klubovi, tv emiteri i razne marketinške agencije. FIFA kao krovna fudbalska organizacija u svetu je prepoznala ekonomski efekat fudbala kao sporta i njegov uticaj na kumulaciju kapitala na međunarodnom planu. Propisima koji su doneti u okviru FIFA-e pokušano je da se definišu osnovna pravila i uspostavi red u pravne poslove među agentima, fudbalerima i klubovima i ograniči visina provizije koju agenti mogu da naplaćuju.

Predmet rada je analiza pravila donetih u okviru FIFA-e i međusobni odnos sa pravilima konkurencije koja vladaju u Evropskoj uniji. Osnovano se postavlja pitanje međusobnog odnosa FIFA-e i EU, statusa pravila donetih od strane FIFA-e i njihova saglasnost sa pravilima konkurencije Evropske unije. U tom smislu, u prvom delu rada analizirana je hronologija propisa koji su usvojeni od FIFA-e, a koji se odnose na materiju fudbalskih posrednika / agenata. Posebno su obrađena pravila iz Pravilnika o radu sa posrednicima iz 2023. godine, koja su mahom preuzeta iz ranijih verzija Pravilnika. Drugi deo posvećen je pitanju predviđenog ograničenja provizije posrednika i kompatibilnosti sa pravilima konkurencije unutar Evropske unije.

Ključne reči: fudbal, FIFA, EU, Pravilnik, provizija, fudbalski agent

I O FIFA PRAVILIMA

Fudbal je davno prestao da bude samo igra u kojoj se igrači bore za posed lopte i davanje gola za vreme trajanja utakmice; već je mnogo više od toga. Pored sportskog, fudbal predstavlja sociološki i kulturološki fenomen² u kom pored

* naučni saradnik, Institut za uporedno pravo, email: jelena.vuk@iup.rs

** Rad je nastao kao rezultat naučnoistraživačkog rada Instituta za uporedno pravo koji finansira Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije prema Ugovoru o realizaciji i finansiranju naučnoistraživačkog rada NIO u 2023. godini (evidencioni broj: 451-03-47/2023-01/200049 od 3. 2. 2023).

² M. Stanić, „Ključne tačke odnosa komunitarnog prava i fudbala”, *Srpski fudbal- uporednopravni izazovi i perspektive*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2021, 100.

igrača i fudbalskih klubova, važnu ulogu imaju i fudbalski agenti (posrednici). Fudbalski agent predstavlja osobu licenciranu od strane FIFA-e za usluge povezane sa fudbalom koje se obavljaju za/ ili u ime klijenata (fudbalera, fudbalskih klubova), a koje uključuju pregovaranje, komunikaciju ili drugu povezanu aktivnost, sa svrhom, ciljem ili namerom zaključenja ugovora.³

Pravna priroda ugovora koji se zaključuje između agenta i sportiste izaziva nedoumice u pravnoj teoriji. Ovaj ugovor tradicionalno se naziva ugovor o posredovanju u sportu.⁴ Ovu terminologiju koristi i Zakon o sportu Republike Srbije, dok se u Pravilniku Fudbalskog saveza Srbije (FSS) određuje da posrednik zastupa igrača i/ili klubove u pregovorima, sa ciljem zaključenja ugovora o radu ili zastupa klubove u pregovorima sa ciljem zaključenja ugovora o transferu. Jezičko razgraničenje pojmova: posrednik, zastupnik i agent ostaje van domašaja i za potrebe ovog rada, a pojmovi agent i posrednik se koriste kao sinonimi.

Veliki uticaj u shvatanju fudbala kao međunarodne igre, izvršio je čuveni slučaj Bosman⁵ koji je kreirao put slobodi kretanja sportista unutar Unije, i na taj način otvorio tržište mnogim agentima na aktivno zastupanje.⁶ Presuda u sporu Bosman potvrdila je da je svako zahtevanje provizije van ugovornog odnosa protivzakonito⁷, dok je naplata provizije unutar ugovora ostala van domašaja rasprave Evropskog suda pravde. Čini se da su agenti do slučaja Bosman svoje delovanje usmeravali na fudbalske klubove radeći kao skauti, pronalazeći najadekvatnije fudbalere za potrebe klubova. Nakon pomenutog slučaja, agenti se više usmeravaju na interese fudbalera i iznalaženje boljeg poslovnog ambijenta za njih neretko se stavljajući i u ulogu advokata davanjem pravnih saveta za pojedine odluke.⁸ Često fudbaleri ne poseduju dovoljno znanja za pravne i ekonomske odnose u koje ulaze nakon prelaska u novi klub, stoga je angažovanje agenta od strane fudbalera ohrabrujuće. Time se uloga agenta (posrednika) pored ekonomske može posmatrati i kroz socijalnu funkciju koju ostvaruju u društvu.

Agenti ponekad stipendiraju mlade igrače, pa se provizija koju naplaćuju nakon transfera može posmatrati i kao povraćaj uloženog. Međutim, naplaćena provizija trebalo bi da bude odraz uloženog uz adekvatnu nagradu za uloženi trud a ne bogaćenje na račun igrača. Za usluge posredovanja između fudbalera i

³ Predgovor FIFA Football Agent Regulation (Pravilnika o radu sa agentima iz 2023.godine)

⁴ I. Tošić, „Fudbalski agent- Ugovor o posredovanju i osiguranje od profesionlane odgovornosti“, *Srpski fudbal- uporednopravni izazovi i perspektive*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2021,187.

⁵ V. Odluku od 15. decembra 1995. godine u sporu CC-415/93, *Union royale belge des sociétés de football association ASBL v Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA v Jean-Marc Bosman and others and Union des associations européennes de football (UEFA) v Jean-Marc Bosman*, EU:C:1995:463

Za detaljniju analizu v. M. Stanić, J. Rajić Čajić, „Pravo evropske unije i reprezentativni fudbal“, *65 godina od Rimskih ugovora: Evropska unija i perspektive evropskih integracija Srbije*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2022, 320-322.

⁶ O slučaju Bosman i uticaju na evropsko tržište v. R. Vukadinović, J. Vukadinović Marković, *Uvod u institucije i pravo Evropske unije*, Službeni glasnik 2020, 225.

⁷ A. Subham, “Football transfer fees: anticompetitive?“, *Sport Law, Policy & Diplomacy Journal*, vol.1 No.1, 2023, 160.

⁸ G. Ioannidis, “Football intermediaries and self-regulation: **the need for greater transparency through disciplinary law, sanctioning and qualifying criteria**“, *International Sports LawJournal*,19/ 2019, 155.

fudbalskih klubova, agenti naplaćuju proviziju koja se neretko meri u stotinama hiljada evra.

U periodu između 2011- 2016. godine klubovi su potrošili više od 1 396 000 000 dolara na isplatu provizije fudbalskim agentima.⁹ U godinama koje su usledile ovaj broj je samo porastao što je uslovalo potrebu da se propisima ograniči visina provizije koju agent ostvaruje.¹⁰

Iz navedenih razloga, ukazala se potreba da se međusobni odnos između igrača i fudbalera regulišu na pravno adekvatan način čime će se sa jedne strane zaštititi interesi igrača a sa druge strane nagraditi uloženi trud agenata.

Odnos između agenata i fudbalera prvi put je regulisan FIFA pravilima 1994. godine. Pravilima je predviđeno da agent može biti isključivo fizičko lice koje poseduje odgovarajuću licencu dobijenu od strane nadležnog nacionalnog saveza. Licenca se dobijala nakon uspešno položenog ispita i prikazanoj sposobnosti agenta da se bavi poslom posredništva. Pored navedenih, bila je potrebna i etička kompatibilnost agenta sa predviđenim pravilima struke uz polaganje depozita kod odgovarajuće banke. U početku, licence su dobijane od strane FIFE direktno, što je kasnijim amandmanima promenjeno u postala je nadležnost nacionalnih organa.

Predviđena rešenja pretrpela su značajne kritike stručne javnosti. Osnovna zamerka odnosila se na uslov bavljenja posredništvom dobijanjem licence od strane nadležnog nacionalnog saveza koji je u suprotnosti sa pravilima slobodne konkurencije koja važe unutar Unije. Zamerano je da se zahtevanjem određenih uslova u formi licence urušava slobodan pristup tržištu, stvara slobodno tlo za diskriminacija građana različitih nacionalnosti unutar Unije (jer je nacionalnim savezima ostavljena sloboda da odlučuju o davanju dozvole) ali i nedostatak pravnih sredstava u cilju zaštite povrede predviđenih prava.¹¹ Nakon nekoliko godina, 2001. godine, usledile su promene Pravilnika. Iako osporavano, pravilo o dobijanju licence nakon ispunjavanja uslova zadržano je i u “novoj” verziji Pravila. Licence su dobijane od strane nadležnih nacionalnih organa u skladu sa pravilima FIFA-e. Pored ispunjavanja predviđenih uslova, zahtevano je da kandidat uživa “besprekorni” ugled kao i da poseduje 100 000 švajcarskih franka položenih kao depozit u banci, a u cilju osiguranja od odgovornosti. Termin besprekorne reputacije, naveden u Pravilniku kao jedan od uslova za dobijanje licence, nigde u tekstu nije detaljno obrađen, što dovodi do arbitrarnog tumačenja ovog pojma u različitim državama. Tako hrvatski Zakon o sportu nalaže da agent položi dokaz o svojoj besprekornoj reputaciji, dok Nemačka sa druge strane zahteva da agenti polože dokaz svog dobrog ponašanja. Sa druge strane,

⁹ Global Transfer MarketRecords.V. više G. Rossi, “Agents and Intermediaries“, *Handbook of Football and Business Management*, 2019, 138.

¹⁰ U godini 2018/2019 potrošeno je više od 6 250 000 000 dolara. V. više FIFA, Global Transfer Market Report 2019, 13.

¹¹ Ovo su bili jednodružbenih zahteva u sporu: Laurent Piau.*Laurent Piau v Commission of the European Communities*, Case T-1 93 /02, European Court Reports 2005 II-00209, ECLI identifier: ECLI:EU:T:200 5 :22.

čini nam se da su uslovi za dobijanje licence najstrožiji za agenta koji nosi "dres" Engleske, gde se traži da za obavljanje posla zastupništva posebno u odnosima u kojima zastupaju maloletno lice nema kriminalni dosije, kao i da nije povezan sa stečajnim postupkom.

Ugovor koji se potpisuje između fudbalera i agenta ograničen je periodom od dve godine. Nakon isteka ovog roka, iste strane mogu zaključiti novi ugovor o posredovanju. Ovo rešenje prihvaćeno je i u srpskom Pravilniku o radu sa posrednicima.¹² Ovo rešenje pretrpelo je kritiku stručne javnosti koja je zamerala da sistem "licenci" ne pruža dovoljno sigurnosti u poslovnim odnosima, i da je svega 20-30% zaključenih ugovora realizovano preko licenciranih agenata.¹³

Izmene koje su usledile 2008. godine, takođe su predviđale da agent može biti samo fizičko lice, ali da u svrhu obavljanja svog zanimanja može osnovati preduzeće i imati zaposlene ali samo kao administrativne radnike u cilju pomažanja izvršenja posla agenta.

Pravila iz 2008. godine, unela su novinu u predviđanju arbitraže kao foruma za rešavanje sporova između agenta i fudbalera. Za svaki spor koji je proizašao iz aktivnosti agenta, nadležna je arbitraža pri nacionalnom granskom savezu.¹⁴

Nakon ovih izmena, usledile su još jedne, 2015. godine. Izmene su pored materijalnih usledile i u jezičkom smislu. Do tada korišćen pojam agenta, zamenjen je pojmom posrednika. Pružena je mogućnost da se posredništvom pored fizičkog može baviti i pravno lice. Uslov za bavljenje ovim poslom prestaje biti uslovljen licencom već biva zamenjen registracijom kod nadležnog saveza uz prilaganje potvrde da ne postoji sukob interesa u zastupanju interesa pojedinca i / ili fudbalskih klubova. Ovo rešenje je u stručnoj literaturi označeno kao deregulacija posla zastupnika.¹⁵ Pravila su predviđala i da disciplinska komisija FIFA može preduzeti mere protiv država koje nisu podržale minimum standarda predviđenih Pravilnikom iz 2015. godine. Pravilnikom je predviđeno regulisanje visine provizije koju agent naplaćuje. Maksimalna visina provizija agenta koji istupa u ime kluba, a u cilju zaključenja ugovora o radu sa igračem iznosi 3% od ugovorenog transfera fudbalera, odnosno 3 % od bruto prihoda koju fudbaler ostvaruje tokom kompletnog roka važenja predmetnog ugovora o radu¹⁶ ukoliko agent istupa u ime igrača. Visina od 6% je predviđena ako agent u isto vreme zastupa interese fudbalera i kluba koji kupuje sportskog igrača, kao i 10 % ukoliko agent predstavlja interese fudbalera, kluba koji prodaje igrača kao i kluba koji igrača kupuje.¹⁷ Između ostalih rešenja, čl. 7 (st.8) predviđeno je da je igračima i /ili klubovima koji angažuju posrednika za pregovore o ugovoru

¹² Čl. 16 Pravilnika o radu sa posrednicima (od 25.06.2017). Dostupno na : [pravilnik_o_radu_sa_posrednicima_fss.pdf](#)

¹³ *FIFA Annual report*. Dostupno na : [The Vision 2020-2023 | FIFA Publications](#)

¹⁴ Više o arbitraži u fudbalu v. J. Vukadinović Marković, „Arbitraža kao način rešavanja sporova u fudbalu“, *Srpski fudbal – uporednopravni izazovi i perspektive*. Institut za uporedno pravo, Beograd 2021, 139-148.

¹⁵ G. Ioannidis, 159-60.

¹⁶ Čl. 7 (3) Pravilnika o radu sa posrednicima iz 2015.godine

¹⁷ Isto ograničenje je predviđeno i Pravilnikom iz 2023.godine.V. čl. 15. Pravilnika(2023)

o radu i/ili ugovoru o transferu zabranjeno da vrše bilo kakva plaćanja u korist tog posrednika ako se radi o maloletnom igraču.¹⁸ U literaturi se navode oprečni stavovi oko navedenih rešenja, te dok jedni smatraju da je predviđeno rešenje o ograničavanju provizije samo preporuka¹⁹, drugi misle da je rešenje mandatorne prirode.²⁰ Upoređujući rešenja Pravilnika iz 2015. godine i 2023. primećujemo da narativ koji je korišćen u kasnije godine je mandatorne pravne prirode, te slobodno možemo reći da su iznosi provizije iz 2015. godine u formi preporuke prevedene u obavezujuće izmenom Pravilnika o radu sa posrednicima iz 2023. godine.

Pravila iz 2023. godine, umesto reči posrednik, koriste jezički pojam agenta za lice koje je licencirano od strane FIFA-e za obavljane usluge fudbalskog agenta u ime klijenta sa ciljem zaključenja ugovora. Između agenta i klijenta koji može biti fudbaler ili fudbalski klub zaključuje se ugovor o zastupanju za ograničenjem vremenskog trajanja na dve godine. Bilo kakva odredba sa namerom produženja potpisanog ugovora duže od dve godine će biti ništava.

Pravilnik predviđa ograničenije naknade (provizije) agenta u cilju zaštite integriteta fudbala i ispravno funkcionisanje transfera igrača²¹, prenoseći iz ranijeg Pravilnika procenat zarade.

II O ODNOSU FIFA PRAVILA I PRAVILA KONKURENCIJE EU

Prvi deo rada bio je usmeren na sumiranje donetih propisa od strane FIFA-e, kao međunarodne organizacije. U narednim redovima, pokušaćemo da odgovorimo na pitanje da li pravila doneta od strane međunarodne organizacije mogu imati uticaj unutar tržišta Evropske unije. Drugim rečima, da li su pravila doneta van institucija Unije pravno obavezujuća za države članice i ima li Sud pravde Evropske unije nadležnost da odlučuje u ovim stvarima.

FIFA kao svetska fudbalska organizacija deluje na teritoriji Evropske unije. Članice FIFA-e su istovremeno države članice, kojima je ostavljena sloboda da nacionalnim pravilima uređuju pravne odnose unutar države, ali na način da su u skladu sa donetim propisima FIFA-e. Kako je Pravilima propisano da agenti moraju biti registrovani u skladu sa nacionalnim propisima, a da provizija koju ostvaruju nakon zaključenog posla ne sme prelaziti propisani iznos, postavlja se pitanje da li su ova rešenja u skladu sa osnovnim slobodama unutrašnjeg tržišta.

¹⁸ čl. 7(8) Pravilnika o radu sa posrednicima.

¹⁹ W. Bull, M. Faure, "Regulation of Football Agents in Europe: A Comparative Law and Economic Analysis", *American University Business Law Review* 2022, 21.

²⁰ S. Yılmaz, *The EU & Players' Agents: A Theoretical Analysis of the EU's Intervention into the Regulation of Players' Agents in Europe*, doktorska teza, 2016, Westminster, 52. Dostupno na : *The EU & players' agents: a theoretical analysis of the EU's intervention into the regulation of players' agents in Europe* : WestminsterResearch

²¹ Čl. 15 FIFA Pravilnika iz 2023. godine

Sloboda pružanja usluga pored slobode kretanja ljudi, kapitala i robe, predstavlja stubove na kojima počiva unutrašnje tržište Unije, koje se može ograničiti isključivo zarad očuvanja javnog poretka, javnog interesa, javnog zdravlja. Stoga je uslovljavanje pružanje usluge zastupništva fudbalera/ klubova na teritoriji Unije ispunjavanjem određenih uslova donetih od strane vanevropske organizacije pitanje koje se postavilo i u praksi. Pored ove uslovljenosti, sporno je i ograničavanje provizije agenata od strane FIFA-e. Kako je članom 101. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (u daljem tekstu UFEU) predviđeno: -..” zabrana svih sporazuma između preduzeća, grupa preduzeća i dogovorne prakse koji bi mogli uticati na trgovinu između država članica i koji imaju za cilj ili posledicu sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na unutrašnjem tržištu Unije.. ”, postavlja se pitanje da li su pravila o ograničenju provizije u suprotnosti sa slobodom privređivanja i pružanja usluge. Da bi o ovome moglo raspravljati, neophodno je prvo odgovoriti da li se FIFA kao organizacija može tumačiti kao preduzeće/ grupa preduzeća u smislu čl. 101 UFEU, zatim da li pravilo o ograničavanju provizije agenata može narušiti konkurenciju/ trgovinu među državama članicama i treće da li ovo pravilo može uticati na sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije.

O ovom pitanju raspravljao je nemački regionalni sud u Frankfurtu na Majni u sporu *Firma Rogon Sports Management v DFB*.²² Spor je pokrenut od strane kompanije koja se profesionalno bavi pružanjem usluge zastupanja sportista protiv Fudbalskog saveza Nemačke u cilju da zaustavi donošenja Propisa o agentima od strane nemačke fudbalske asocijacije, kojima bi se po njihovom mišljenju kršila osnovna prava konkurencije Evropske unije. Nemački fudbalski savez bi donošenjem ovakvog Pravilnika zloupotrebio dominantni položaj na tržištu i ograničio slobodan izbor profesije unutar Unije. Predviđen čl. 7. (stav 8) iz Pravilnika iz 2015. godine koji govori o zabrani naplaćivanja provizije u zastupanju maloletnog fudbalera nije opravdan sa stanovišta pravila konkurencije.

Tuženi je osporavao navode kompanije ističući da se član 101 i 102. UFEU ne mogu primeniti na konkretan slučaj, te da Pravilnik ne krši osnovne principe Unije, već naprotiv-uvodi transparentnost u poslovne odnose agenata i fudbalera. Ograničavanjem provizije štiti se tržište Unije, na način da se tarifiranjem provizije ograničava zloupotreba dominantnog položaja koju određeni agent ima na selektovanom tržištu. Nemačka federacija je posebno napomenula da registracijom agenata, sportski savez stiže nadležnost u slučaju povrede prava.

Spor je otvorio pitanje kompatibilnosti FIFA pravila i osnovnih sloboda komunitarnog tržišta. Kako bi se o ovom pitanju moglo raspravljati unutar Unije, odnosno pred Sudom pravde Evropske unije potrebno je da su prethodno ispunjeni navedeni uslovi:

²² *Firma Rogon Sportmanagement v Deutschen Fußball-Bund (DFB)* Landgericht Frankfurt am Main, Az. 2-06 O 142/15

a) da li se FIFA kao organizacija može tretirati i tumačiti kao učesnik na tržištu Unije koja ostvaruje određenu ekonomsku aktivnost i čijim odlukama se krše pravila konkurencije?

Od Rimskih ugovora pa nadalje, odnos Unije prema sportu se menjao. Iako su postojala razmišljanja o regulisanju sporta Osnivačkim ugovorima, ozbiljna razmatranja su usledila tek nakon 1993. godine i Mastrihtskog sporazuma, donošenjem (neobavezujuće) Deklaracije o specifičnim karakteristikama sporta i njegovoj društvenoj funkciji u Evropi koja je svoje mesto našla u Zaključcima Evropskog saveta u Nici 2000. godine.²³ Amsterdamškim izmenama pozvane su države članice da prepoznaju društveni značaj sporta, što je donekle razočaralo one koji su želeli da sport postane deo pravno obavezujućeg akta.²⁴

Tek su Ugovorom iz Lisabona evropske institucije dobile nadležnosti u oblasti sporta. Iako pompezno najavljena, analizom dobijenih ovlašćenja stiče se utisak da je ipak reč o skromnijim nadležnostima Unije u funkcionisanju i rukovođenju. Dobijene nadležnosti spadaju u tzv. treću grupu nadležnosti - kojima Unija podržava, koordinira i dopunjuje aktivnosti država članica. U tom smislu, članom 165. Ugovora predviđa se da Unija doprinosi razvoju evropske dimenzije u sportu, vodeći računa o njegovim specifičnostima, njegovoj organizaciji zasnovanoj na dobrovoljnosti, kao i o njegovoj socijalnoj i obrazovnoj funkciji.²⁵ Akcija Unije usmerena je na razvoj evropske dimenzije sporta, promovisanjem jednakosti i otvorenosti u sportskim takmičenjima i saradnji između nadležnih sportskih organa, kao i zaštite fizičkog i moralnog integriteta sportista, naročito najmlađih.²⁶ Ugovorima je predviđeno da Zajednica i države članice EU podstiču saradnju sa trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama u oblasti vaspitanja i sporta, a posebno saradnjom sa Savetom Evrope.²⁷

U poređenju sa isključivim i mešovitim nadležnosti koje Unija ostvaruje u određenim oblastima, sa nadležnostima iz tzv. treće grupe nema mogućnost harmonizacije ove oblasti donoseći određene pravne propise. Nadležnost koju poseduje je više potpomaganje, koordiniranje i dopunjavanje politike prema nacionalnim uređujućim politikama. Drugim rečima, sport predstavlja takvu oblast regulisanja u kom nije moguće unifikovati niti harmonizovati zakone i podzakonske akte država članica.²⁸ U Ugovoru se ne navodi da je Unija opremljena da igra moćnu ulogu u regulisanju upravljanja sportom.²⁹ Drugim rečima, čl. 165. (stav 4) predviđeno je da Evropski parlament i Savet usvajaju podsticajne mere, ali ne mogu harmonizovati zakone koji se tiču sporta. Osnivačkim ugovorima sportu je priznata "specifična priroda", što kao posledicu ima tumačenje akcija

²³ Više v. J. Čeranić Perišić, „Sport u Evropskoj uniji- na raskršću nadležnosti-implikacije primene člana 165“, *Srpski fudbal - uporednopravni izazovi i perspektive*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2022,14.

²⁴ R. Parrish, *Sports law and policy in the European Union*, Manchester University Press, 2003, 15.

²⁵ Čl. 165 st. 1. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (UFEU)

²⁶ čl. 165 st. 2 UFEU

²⁷ čl. 165 st. 3 UFEU

²⁸ R. Vukadinović, J. Vukadinović Marković, 55.

²⁹ J. Čeranić Perišić, 17.

i prakse sportskih organizacija koje ograničavaju konkurenciju kao kompatibilne sa Ugovorima u meri u kojoj se postiže uravnotežena raspodela bogatstva u sportu kao sredstvo promovisanja pravičnosti.

b) FIFA u smislu člana 101. UFEU

O pravnoj prirodi FIFA-e raspravljano je u nizu slučajeva koji su vođeni pred Evropskim sudom pravde. U nekim odlukama,³⁰ Sud je zauzeo stav da FIFA predstavlja preduzeće u smislu člana 101. UFEU, dok ju je u drugim sporovima okarakterisao kao grupu preduzeća.³¹ Ono što nam se čini spornim je izjednačavanje FIFA-e sa jedinstvenom ekonomskom organizacijom u svetlu prava konkurencije.³² Ekonomsko jedinstvo postoji u okolnostima u kojima bez obzira na brojnost subjekata postoji finansijsko i/ili upravljačko jedinstvo.³³ U organizaciji FIFA-e postoje brojni nacionalni savezi kojima je ostavljena sloboda uređivanja odnosa na teritoriji na kojoj su nadležni,³⁴ poštujući minimalne uslove predviđene Pravilnikom. U slučaju kršenja propisanih pravila, nacionalni savezi će snositi odgovornost pred regionalnim savezom (UEFA) ili međunarodnim savezom (FIFA).

Pojam preduzeća kao učesnika na tržištu Unije nije definisan u Osnivačkim aktima. Tumačenje preduzeća, Sud pravde EU dao je u predmetu Hofner³⁵ u kom je naveo da se pod preduzećem može razumeti svaki entitet koji je uključen u ekonomsku aktivnost bez obzira na način na koji je nastao ili je finansiran. Drugim rečima, definisanje preduzeća je uslovljavano obavljanjem komercijalne ili privredne aktivnosti³⁶ koja se može izjednačiti sa stavljanjem robe i usluga na tržište, tj. u promet.³⁷ Sportski klubovi koji učestvuju u transferu fudbalera ostvaruju određenu ekonomsku aktivnost unutar tržišta i prema Osnivačkim ugovorima predstavljaju preduzeća. FIFA, sa druge strane, ekonomsku aktivnost ostvaruje posredno preko aktivnosti sportskih klubova. O statutu FIFA-e unutar Unije, raspravljano je od strane Evropske komisije i Suda pravde EU u sporu *Distribution of Package Tours During the 1990 World Cup*³⁸, u kom je Komisija iznela

³⁰ V. Case 37398, *Joint Selling of the Commercial Rights of the UEFA Champions League*, OJ 2003 L 291/25. Dostupno na EUR-Lex - 32003D0778 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

³¹ Piau v Commission of the European Communities (Case T-193/02) [2005] E.C.R. 11-209. Dostupno na : eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62005CO0171#:~:text=Piau v Commission%2C in which the Court of,association %28FIFA%29 governing the activities of players' agents

³² S. Kirwan, "Levelling the Playing Field? Remuneration Caps, EU Competition Law, and Article 7(3) of the FIFA Regulation on Working with Intermediaries", *15 Hibernian L.J.* 2016, 53.

³³ R. Vukadinović, J. Vukadinović Marković, 292.

³⁴ Čl. 1 FIFA Pravilnika iz 2023.godine.

³⁵ V. C- 41/90 *Klaus Höfner and Fritz Elser v Macrotron GmbH*. Odredbama čl. 54(2) UFEU određen je pojam firme ili kompanije u kontekstu prava nastanjivanja, pod kojim se podrazumevaju "trgovačka društva građanskog ili trgovačkog prava, uključujući i zadružna društva i druga pravna lica javnog ili privatnog prava, osim onih koji ne posluju radi sticanja dobiti.

³⁶ R. Vukadinović, J. Vukadinović Marković, 292.

³⁷ Case T-46/ 92, *Scottish Football v Commission*, [1994] E.C.R. 11-1039. Dostupno na : eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:61992TJ0046_SUM

³⁸ Case 92/521 EEC, *Distribution of Package Tours During the 1990 World Cup*, L 326. Dostupno na: EUR-Lex - 31992D0521 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

stav da FIFA kao sportska organizacija predstavlja preduzeće u smislu čl. 101., jer obavlja određenu ekonomsku aktivnost unutar Unije. Ugovori koji se odnose na prenos prava emitovanja fudbalskih utakmica, upotreba znaka/emblema FIFA u brojnim sportskim i zabavnim sadržajima imaju za posledicu određenu ekonomsku dobit što je neminovno svrstava u grupu ekonomskih subjekata Unije. U sporu *UEFA Champions League Case*³⁹, Komisija Evropske unije je Svetsku fudbalsku organizaciju (FIFA) posmatrala kao udruženje preduzeća koje obavlja određenu ekonomsku aktivnost na teritoriji Unije. Na istom stanovištu bio je i Sud u predmetu *Piau*.⁴⁰

c) Odluke FIFA-e i čl. 101. UFEU

Drugo pitanje koje se postavlja u međusobnom odnosu FIFA-e i Unije jeste da li odluke koje su donete od strane FIFA-e utiču na unutrašnje tržište?

Sud pravde Evropske unije je u slučaju *Visa International*⁴¹, odluku u smislu člana 101. UFEU definisao ne samo kao formalnu odluku koje je udruženje usvojilo u skladu sa procedurom utvrđenom u njenom osnivačkom aktu, već i kao sve neobavezujuće preporuke koje je dala a koje mogu imati efekat na koordinaciju ponašanja njenih učesnika. U slučaju *Piau*, Opšti sud Unije je primetio da, budući da propisi o agentima koji se razmatraju odražavaju pokušaj FIFA-e da koordinira ponašanje svojih članova u vezi sa aktivnostima agenata igrača, predstavljaju odluku u smislu člana 101. UFEU.⁴² Štaviše, pošto su pravila koje je usvojila FIFA obavezujuća za nacionalne saveze, članove FIFA i klubove, igrače i njihove agente, ti propisi predstavljaju odluku u smislu člana 101. UFEU.⁴³

Pravilnik o postupanju sa agentima, obavezuje sve članice Evropske fudbalske asocijacije, uključujući i 27 država članica Evropske unije kao i sve posrednike koji obavljaju svoju delatnost unutar Unije, stoga je neupitan uticaj odluke FIFA-e na unutrašnje tržište. Predloženo ograničenje provizije agenata, od strane Suda pravde tumačeno je slučaju *Consiglio Nazionale Dei Geologi v Autorita Garante Della Concorrenza e Del Mercato*⁴⁴ kao odluka u smislu čl. 101. UFEU, čime se direktno urušava slobodna trgovina unutar tržišta.

Pravni poslovi koji se zaključuju među agentima, fudbalerima i klubovima a koji predviđaju da naknada agentima ne prelazi iznos od 3 % ne predstavlja ništa drugo do dogovorne prakse među učesnicima koji su makar i prećutno prekršili pravilo slobodne konkurencije na tržištu Unije.

³⁹ Odluka u predmetu 2003/778/EC: *Commission Decision of 23 July 2003 relating to a proceeding pursuant to Article 81 of the EC Treaty and Article 53 of the EEA Agreement*. Dostupno na : EUR-Lex - 32003D0778 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

⁴⁰ Case 193/02, *Laurent Piau v Commission of the European Communities*

⁴¹ Case 461/07, *Visa Europe Ltd and Visa International Service v European Commission*. Dostupno na : EUR-Lex - 62007TJ0461 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

⁴² St.63. Odluke.

⁴³ St.64. Odluke.

⁴⁴ Case 136/12, *Consiglio nazionale dei geologi v Autorità garante della concorrenza e del mercato and Autorità garante della concorrenza e del mercato v Consiglio nazionale dei geologi*. Dostupno na : EUR-Lex - 62012CJ0136 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

d) Sud pravde Evropske unije i FIFA

Treće pitanje koje se postavlja odnosi se na nadležnost Suda pravde Evropske unije (dalje: Sud pravde) da odlučuje u sporovima kojima se krše pravila Unije od strane sportskih udruženja.

Pionirom u postavljanju pozitivnog mišljenja o nadležnosti Suda pravde smatra se slučaj *Meca- Medina*.⁴⁵ Odlukom u sporu je ustanovljeno da i materija koja se po prirodi može tumačiti kao sportska, može biti predmet nadležnosti Suda pravde ukoliko se njome vrši ekonomski uticaj na unutrašnjem tržištu.⁴⁶

Davanjem odgovora na postavljena pitanja dolazimo do ključne dileme: da li su pravila predviđena Pravilnikom o agentima donetim od strane FIFA-e u sukobu sa pravilima unutrašnjeg tržišta Unije?

U već pomenutom slučaju *Rogon*, nemački regionalni sud je pozivajući se odluku u sporu *Piau*, istakao da Fudbalski savez Nemačke donoseći Pravilnik koji preuzima preporučeno ograničenje provizije agenta krši pravila međudržavne trgovine i slobodnog donošenja odluka svakog lica koji obavlja ekonomsku aktivnost unutar Unije. Sud je istakao da predložena pravila mogu urušiti međunarodnu trgovinu između država potpisnica kao i da ograničavanje zarade putem predloženog maksimuma ima potencijal da “otera” nove agente kao i da utiče na kvalitet pružanja usluga.

Bez sumnje je da navedeni argumenti govore u prilog ograničavanju konkurencije unutar tržišta Unije. Nekada se ograničavanje konkurencije može opravdati višim ciljevima zaštite, što je traženo u slučaju *Piau*, u kom je sud istakao da je Pravilnik donet u cilju zaštite interesa fudbalera čije karijere su vremenski ograničene. Za vreme trajanja profesionalne karijere, fudbaleri se ne mogu istovremeno baviti i fudbalom i traženjem, pregovaranjem i zaključivanjem posla. Stoga je ovaj Pravilnik donet kao pomoć fudbalerima u profesionalnom predstavljanju njihovih interesa. Postavljanjem uslova koje bi agent trebalo da ispuni prilikom registracije, štiti se tržište od upliva nekompetentnih i nestručnih posrednika. Zarada agenta koja je određena procentom u odnosu na glavni transfer ili bruto dohodak u interesu je transparentnosti celokupnog poslovnog odnosa, štiteći fudbalera u isto vreme.

S druge strane, Pravilnik zabranjuje da se od maloletnog lica može naplatiti provizija, što predstavlja legitiman cilj ograničenja konkurencije. Ali pitanje koje se postavlja da li je predloženo ograničavanje provizije proporcionalno ciljevima koji se žele postići i kao takvi se mogu podvesti pod izuzetke predviđene pravilom 101 (3)?

U slučaju *Rogon*, nemački sud je razmatrao da li ciljevi zbog kojih su doneta predložena pravila preovladavaju u odnosu na predviđena pravila konkurencije.

Sud je istakao da je zaštita maloletnih igrača neophodna naročito u nižim ligama Nemačke jer su ti igrači uglavnom zavisni od finansiranja i kontakata nji-

⁴⁵ Case 519/04, *David Meca-Medina and Igor Majcen v Commission of the European Communities*. Dostupno na : EUR-Lex - 62004CJ0519 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

⁴⁶ St. 27. Odluke.

hovich agenata. U tom smislu je potrebno dodatno zaštititi ove maloletne igrače. S druge strane, sud je istakao da je drugačija situacija kod maloletnika koji igraju u višim ligama unutar Nemačkog fudbalskog saveza.⁴⁷

Linija koju je povukao Regionalni sud između igrača nižeg i višeg ranga takmičenja pronicljiva je, jer time Sud izričito priznaje da pristup “jedna veličina odgovora svima” ne zadovoljava na jednak način potrebe svih učesnika.

U slučaju *Rogon* sud u Frankfurtu na Majni, stao je na stanovište da su predložena Pravila u suprotnosti sa osnovnim vrednostima unutrašnjeg tržišta, da ugrožavaju međunarodnu trgovinu kao i da utiču na nezavisno donošenje odluka subjekata koji obavljaju ekonomske aktivnosti unutar tržišta.

III ZAKLJUČAK

Na osnovu svega navedenog, može se izvući zaključak da predložena rešenja Pravilnika o radu sa posrednicima predstavljaju odluke u smislu člana 101. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije i da mogu da izazovu promene na unutrašnjem tržištu.

Da li će ovakav stav naići na odobrenje i od strane Suda pravde Evropske unije pokazaće vreme. Do tada odluka doneta od strane CAS (Sportski arbitražni sud) u sporu po zahtevu Svetske organizacije fudbalera o kompatibilnosti FIFA Pravilnika i pravila konkurencije u kojoj je arbitražni tribunal odbio zahteve PROFFA, ukazuju da još nije povoljno vreme da se zauzme stav o kompatibilnosti pravila konkurencije i FIFA pravila.⁴⁸

Jelena Vukadinović Marković, PhD

Research Fellow, Institute of Comparative Law, Belgrade

CERTAIN OPEN QUESTIONS IN RELATION TO FIFA FOOTBALL AGENT REGULATIONS AND COMPETITION RULES OF THE EUROPEAN UNION

Summary

Football has long ago ceased to be an exclusively sports activity that brings together fans of “the most important secondary thing in the world”, and has become a commercial activity involving agents, football players, sports clubs, TV broadcasters and various marketing agencies. FIFA, as the umbrella football

⁴⁷ V. paras 93-94 Odluke u slučaju *Rogon*.

⁴⁸ V. tač. 371 odluke CAS 2023/O/9370 *Professional Football Agents Association (PROFAA) v. FIFA*

organization, has recognized the economic effect of football as a sport and its impact on the accumulation of capital internationally. The regulations adopted within FIFA tried to define the basic rules and establish order in legal affairs among agents, footballers and clubs and limit the amount of commission that agents can charge.

The subject of the paper is the analysis of the rules adopted within FIFA and the mutual relationship with the competition rules prevailing in the European Union. The question of the relationship between FIFA and the EU, the status of the rules adopted by FIFA and their compliance with the competition rules of the European Union is well-founded. In this regard, the first part of the paper analyzes the chronology of regulations adopted by FIFA, which relate to the matter of football intermediaries / agents. The rules from the Agent Regulations from 2023, which are mostly taken from earlier versions of the Regulations, are specifically addressed. The second part is dedicated to the issue of the envisaged limitation of the service fees of intermediaries and compatibility with competition rules within the European Union.

Keywords: football, FIFA, EU, Regulation, service fee, football agent

Literatura

- Bull W., Faure M., Regulation of Football Agents in Europe: A Comparative Law and Economic Analysis, *American University Business Law Review*, 2022.
- Ćeranić Perišić J., Sport u Evropskoj uniji- na raskršću nadležnosti-implikacije primene člana 165, *Srpski fudbal - uporednopravni izazovi i perspektive*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2022.
- Commission Decision of 23 July 2003 relating to a proceeding pursuant to Article 81 of the EC Treaty and Article 53 of the EEA Agreement*. C-2003/778/EC: Dostupno na :EUR-Lex - 32003D0778 - EN - EUR-Lex (europa.eu), 10.07.2023.
- Consiglio nazionale dei geologi v Autorità garante della concorrenza e del mercato and Autorità garante della concorrenza e del mercato v Consiglio nazionale dei geologi*, Case 136/12, Dostupno na: EUR-Lex - 62012CJ0136 - EN - EUR-Lex (europa.eu), 15.07.2023.
- David Meca-Medina and Igor Majcen v Commission of the European Communities*, Case 519/04. Dostupno na :EUR-Lex - 62004CJ0519 - EN - EUR-Lex (europa.eu), 1.7.2023.
- Distribution of Package Tours During the 1990 World Cup*, Case 92/521 EEC, L 326. Dostupno na: EUR-Lex - 31992D0521 - EN - EUR-Lex (europa.eu), 1.8.2023.
- FIFA Annual Report 2021. Dostupno na: The Vision 2020-2023 | FIFA Publications, 10.7.2023.

- FIFA Football Agent Regulation (Pravilnik o radu sa agentima), 2023. Dostupno na : <https://digitalhub.fifa.com/m/1e7b741fa0fae779/original/FIFA-Football-Agent-Regulations.pdf>, 10.7.2023.
- FIFA Global Transfer Market Records. Dostupno na : <https://www.fifa.com/legal/media-releases/fifa-publishes-global-transfer-report-2022-with-all-time-record-setting-numbers>
- Firma Rogon Sportmanagement v Deutschen Fußball-Bund (DFB)* Landgericht Frankfurt am Main, Az. 2-06 O 142/15.
- Ioannidis G., Football intermediaries and self-regulation: the need for greater transparency through disciplinary law, sanctioning and qualifying criteria, 19 *International Sports Law Journal*, 2019.
- Joint Selling of the Commercial Rights of the UEFA Champions League*, Case 37398, OJ 2003 L 291/25, dostupno na EUR-Lex - 32003D0778 - EN - EUR-Lex (europa.eu), 1.8.2023.
- Kirwan S., Levelling the Playing Field? Remuneration Caps, EU Competition Law, and Article 7(3) of the FIFA Regulation on Working with Intermediaries, 15 *Hibernian L.J.*, 2016.
- Laurent Piau v Commission of the European Communities*, Case T-1 93 /02, European Court Reports 2005 II-00209, ECLI identifier: ECLI:EU:T:200 5 :22.
- Parrish R., *Sports law and policy in the European Union*, Manchester University Press, 2003.
- Piau v Commission of the European Communities (Case T-193/02) [2005] E.C.R. 11-209. Dostupno na : eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62005CO0171#:~:text=Piau v Commission%2C in which the Court of,association %28FIFA%29 governing the activities of players' agents,15.8.2023.
- Pravilnika o radu sa posrednicima (od 25.06.2017). Dostupno na: pravilnik_o_radu_sa_posrednicima_fss.pdf, 15.8.2023.
- Professional Football Agents Association (PROFAA) v. FIFA*, CAS 2023/O/9370
- Rossi G., Agents and Intermediaries, *Handbook of Football and Business Management*, 2019.
- Scottish Football v Commission*, Case T-46/ 92, [1994] E.C.R. 11-1039. Dostupno na: eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:61992TJ0046_SUM, 15.8.2023.
- Stanić M., Ključne tačke odnosa komunitarnog prava i fudbala, *Srpski fudbal-uporednopravni izazovi i perspektive*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2021.
- Stanić M., Rajić Čalić J., Pravo evropske unije i reprezentativni fudbal, 65 godina od Rimskih ugovora: *Evropska unija i perspektive evropskih integracija Srbije*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2022.

- Subham A., Football transfer fees: anticompetitive?, *Sport Law, Policy & Diplomacy Journal*, vol.1 No.1, 2023.
- Tošić I., Fudbalski agent- Ugovor o posredovanju i osiguranje od profesionlane odgovornosti, *Srpski fudbal- uporednopravni izazovi i perspektive*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2021.
- Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007, Official Journal C 306, 17.12.2007.
- Union royale belge des sociétés de football association ASBL v Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA v Jean-Marc Bosman and others and Union des associations européennes de football (UEFA) v Jean-Marc Bosman*, Case C-415/93, EU:C:1995:463
- Visa Europe Ltd and Visa International Service v European Commission, Case 461/07. Dostupno na: EUR-Lex - 62007TJ0461 - EN - EUR-Lex (europa.eu), 15.8.2023.
- Vukadinović Marković J., Arbitraža kao način rešavanja sporova u fudbalu, *Srpski fudbal – uporednopravni izazovi i perspektive*. Institut za uporedno pravo, Beograd 2021.
- Vukadinović R., Vukadinović Marković J., *Uvod u institucije i pravo Evropske unije*, Službeni glasnik, 2020.
- Yilnaz S., The EU & Players' Agents: A Theoretical Analysis of the EU's Intervention into the Regulation of Players' Agents in Europe, doktorska teza, 2016, Westminster. Dostupno na :The EU & players' agents: a theoretical analysis of the EU's intervention into the regulation of players' agents in Europe : Westminster Research, 15.8.2023.